

TEKST: TOM DUTRY. INTERVIEWS: ANISSA BOUTIEBI EN DAGMAR DE POTTER – BEELD: MUNTUIT

NAAR EEN GENTSE ALTERNATIEVE MUNT ?

OVERAL IN DE WERELD WINNEN LOKALE MUNTEN AAN POPULARITEIT. De inwoners van Bristol steunen met hun eigen *Bristol Pound* de lokale economie. In Beieren investeert de Chiemgauer in plaatselijke verenigingen en projecten. Dichter bij huis bewijzen de *Torekes* al jaren hun belang voor de bewoners van het Rabot. Gemeenteraadslid **Dirk Holemans** (Groen) lanceerde onlangs het idee voor een *Gentse stadsmunt*, waarop schepen **Christophe Peeters** (open VLD) enthousiast reageerde. Maar hoe bouw je zo'n munt? En waarom zou je je eigen munt invoeren? Op 29 maart 2017 organiseerden 'de Buren van de abdij', in samenwerking met het pas opgerichte 'Muntuit' en 'Samenlevingsopbouw Gent vzw', een gespreksavond met de uitdagende titel: "Een eigen Gentse munt, zin of onzin?"

Sander Van Parijs van 'Muntuit' leidde de gespreksavond in met een beknopte uitleg hoe ons huidig monetair systeem in elkaar zit en hoe je als gemeenschap zelf een munt kunt opstarten. Over gemeenschapsmunten kan je zelf afspraken maken, er eigen doelstellingen en afspraken aan koppelen. Lokaal geld kan langer binnen de gemeenschap circuleren, wat dan weer op termijn lokale handelaars en consumenten ten goede komt. Gemeenschapsgeld kan ook positief gedrag belonen of maatschappelijke projecten ondersteunen. Het verhoogt de sociale en economische slagkracht van een gemeenschap.

Zowel schepen Peeters als Dirk Holemans, zijn gewonnen voor een (stedelijke) gemeenschapsmunt. We laten ze graag aan het woord om hun visie te verduidelijken. ▶▶▶

OP HET ITALIAANSE SARDINIË IS HET COMPLEMENTAIR RUILNETWERK SARDEX EEN SUCCESVERHAAL.

»» INTERVIEW SCHEPEN CHRISTOPHE PEETERS

Waarom moet er een stadsmunt opgericht worden in Gent? Vindt u dat dit een goede maatregel zou zijn?

"We hebben al een paar complementaire muntsystemen lopen in een aantal wijken. Ik denk dat het bekendste voorbeeld de *Torekes* zijn in het Rabot, die gebruikt wordt vanuit een meer sociale inclusie doelstelling. Dat is heel lokaal en wijkgebonden en heeft vooral betrekking op een aantal lokale initiatieven zoals klusjesdiensten, burendiensten, het sociale restaurant,...

Wij willen een Gentse stadsmunt naar het voorbeeld van de *Bristol Pound* in Engeland, waar de economische component een belangrijk doel is. Met zo'n munt kan je lokale handel stimuleren en investeringen en geld-

besteding in Gent houden. Anderzijds kan je tegelijkertijd een aantal diensten die momenteel niet gewaardeerd worden, belonen met een lokale munt. On(der)gewaardeerde inzet kan ruim worden geïnterpreteerd: gaande van vrijwilligerswerk tot een aantal dienstverleningen die we op die manier kunnen activeren. Ik denk dat er veel mogelijkheden zijn voor de handelaars in onze (binnen)stad waarbij we een meerwaarde kunnen creëren en tegelijkertijd extra comfortdiensten kunnen aanbieden: bijvoorbeeld handenvrij winkelen, een nieuwe stadsdistributie, het gebruik van park & ride. Met een lokale munt kan je dergelijke diensten waarderen, waardoor het geld veel meer blijft circuleren in de lokale economie. Het is ook een leukere manier om via com-

plementaire munt een bepaald gedrag bijvoorbeeld inzake mobiliteit te gaan aanmoedigen, dan het te bestraffen via boetes in euro's."

Als we kijken naar projecten zoals de *Torekes* in Gent en de *Bang-la-pesa* in Kenia dan hebben ze allebei een conversie' naar de officiële munt. Is dat ook de bedoeling met een stadsmunt?

"Absoluut. Want anders kom je terecht in een spaarsysteem zoals de *Frequent Flyer Miles* of de zegeltjes van *Valois* (voor de wat oudere lezers). Dat is eigenlijk een klassiek (punten)systeem. Ik ben overtuigd dat, als je de lokale handel wil stimuleren, dat er dan wel een conversie moet zijn. Anders heb je het risico dat er op een gegeven

moment mensen met een overtal aan lokale munten zitten. Ik merk dat de systemen, zoals in Beieren of in Bristol, toch altijd uitgaan van een conversie. Ik denk dat het trouwens nodig is om banken te laten meespelen en je de mogelijkheid moet bieden om rekeningen te openen in een complementaire munt. Ik ga niet zeggen dat je een pariteit moet hebben, maar wel een zekere conversie."

We hebben al de Torekes, de Pluimen, de Stropkes hier in Gent. Zouden die wijkmunten kunnen blijven bestaan naast de stadsmunt of zouden die met de tijd gewoon verdwijnen?

"Of ze met de tijd verdwijnen, dat valt nog te bezien. Ik denk dat de doelstellingen anders liggen en dat we, als we naar een Gentse gemeenschapsmunt gaan; moeten opletten dat de *Torekes*

niet worden weggedrukt. Waar wij naartoe willen met die stadsmunt, is een monetair systeem met duurzaamheid als hoofddoel. Uiteraard speelt het sociaal aspect daar ook een rol in. Ik denk dat - in de eerste fase - de bestaande wijkmunten wel kunnen blijven bestaan. Er is ook niks dat belet om, als daar een goeie converteerbaarheid is, munten op diverse niveaus te hebben. Dat kan perfect, als die allemaal met elkaar converteren aan een zeker 'wisseltarief'. Je zou er bijvoorbeeld kunnen aan denken om de *Torekes* niet meer om te zetten in euro's, maar in

de Gentse stadsmunt. Je moet natuurlijk wel rekening houden met een aantal duidelijke regels, zoals het drukken van een stadsmunt. Een onbeperkte uitgave leidt tot inflatie van je munt, een vermindering van de waardering."

Als er zo'n stadsmunt geïmplementeerd wordt, hoe zit het dan met buurtparticipatie? Wie zou dit moeten sturen: de stad of burgers?

"Er moet sowieso een instantie zijn die de uitgifte controleert. De stad heeft als emittent een heel belangrijke rol. Op de één of andere manier ga je dit toch samen gaan organiseren met een aantal organisaties en handelaarsverenigingen. Het lijkt mij ook logisch dat er dan een complementair muntcomité gevormd moet worden, de Gentse versie van de *Federal Reserve Board*. Dat zou op zich wel mooi zijn, maar je moet opletten dat je dit niet teveel loslaat. Bovendien is de rol van de overheid, en dat merken we ook in het buitenland, toch wel heel belangrijk, gezien het feit dat ze garant staat voor de inwisselbaarheid. Bijvoorbeeld een handelaar die met een overschot aan complementaire munten zit, wil die op een gegeven moment omzetten in euro's bij een bank. Dan zal dat pas lukken als die bank weet dat het gedekt is vanuit de stad. Wij (n.v.d.r.: de stad Gent) kunnen daar wel buffer in spelen. We hebben wel de omvang en de liquiditeit daarvoor om dat te gaan doen. In Bristol is het zeer duidelijk dat de stad daar een aanzienlijke rol in speelt."

Als bepaalde inspanningen (zoals vrijwilligerswerk) 'beloond' worden, kan een gemeenschapsmunt bekeken worden als een opstapje richting arbeidsmarkt of denkt u dat het eerder een puur 'waarderingssysteem' moet blijven?

"Ik denk dat je heel hard moet opletten dat je met dit verhaal geen parallelle economie gaat ontwikkelen, waarbij je enerzijds mensen en jobs hebt die betaald worden in gemeenschapsmunten en anderzijds mensen en jobs die be-

taald worden in, wat we gemeenzaam, 'echt' geld noemen. Mettertijd krijg je dan een soort schaduw economie. Ik denk dat we daar heel voorzichtig mee moeten zijn, zodat we geen bijkomende kloof veroorzaken in de samenleving. Er zijn andere mechanismen om naar de reguliere economie door te stromen. Mensen die bijvoorbeeld werken in de sociale economie, moeten nog altijd betaald worden in euro's, zodat ze zelf kunnen kiezen hoe ze hun geld besteden. Vrijwilligerswerk is iets helemaal anders omdat het per definitie vandaag onbetaald is (tenzij een kleine vrijwilligersvergoeding). Ik weet dat veel verenigingen vrijwilligers belonen; die worden eens getrakteerd op een etentje of krijgen een Fnac-bon. Eigenlijk is dat een gelijkaardig systeem van belonen. Alleen heb je veel meer mogelijkheden met een complementaire munt tot vrije besteding. Ik zou niet willen meemaken dat we in een duale maatschappij terecht komen. In de Sovjet Unie hadden ze ook op een gegeven moment *certificaat roebels* waar de elite mee betaald werd en waar je alleen mee terecht kon in bepaalde winkels voor specifieke producten (waar anderen geen recht op hadden). Dat is een soort samenleving waar ik helemaal niet naartoe wil."

Zit de complementaire munt op dit moment nog in een groeifase of kunnen we er eigenlijk bij wijze van spreken morgen mee aan de slag gaan in Gent?

"Morgen zou wat vroeg zijn, maar ik wil toch proberen om iets op gang te krijgen nog voor het einde van deze legislatuur. Ik denk dat de geesten daarvoor rijp zijn, maar het duurt even vooraleer je systemen opgezet hebt. Ik wil wel starten met het voorbereidend werk. Als je het goed wilt doen, vergt de praktische uitwerking voldoende tijd. Het zal misschien niet morgen zijn, maar laat ons mikken op overmorgen."

▶▶▶

¹ Met conversie wordt bedoeld dat er een geldwaarde gekoppeld is aan de lokale munt. In sommige muntsystemen is het ook toegelaten om de lokale munt om te wisselen in de officiële munt.

▶▶ INTERVIEW DIRK HOLEMANS

Waarom zou er in Gent zo'n stadsmunt opgestart moeten worden?

"Daar zijn verschillende goede redenen voor. Als je kijkt naar andere steden waar zo'n stadsmunt reeds bestaat, zie je dat dat op verschillende niveaus positieve effecten heeft. Allereerst gaat het over democratie en burgerschap. Meestal denken we dat geld iets is wat de banken maken en we daar niets over te zeggen hebben. Terwijl geld een deel is van onze democratie. Geld is een afspraak, het regelt hoe we bepaalde dingen waarderen en we gebruiken het om dingen te ruilen of om te sparen. Dus we kunnen dat ook zelf in handen nemen. Een tweede reden is dat er in Gent heel veel goede, nieuwe initiatieven lopen, die elk op hun manier werken aan een duurzame economie. Onze huidige economie genereert ongelijkheid en creëert daarenboven milieuproblemen. We moeten dus werken aan een nieuwe economie. We zien veel hoopvolle initiatieven, zoals mensen die bijvoorbeeld werken aan lokale voedselproductie, mensen die een energiecoöperatie opzetten om zonnepanelen en windmolens te plaatsen zodat we de kerncentrales kunnen sluiten, enz. En dan is de vraag: hoe kun je al die initiatieven verbinden met elkaar en versterken?"

Als we kijken naar projecten zoals de Torekes in Gent en de Bang-la-pesa in Kenia dan hebben ze allebei een conversie naar de officiële munt. Is dat ook de bedoeling met een stadsmunt?

"Dat is niet noodzakelijk. Er bestaan munten zonder conversie, maar dat maakt het moeilijker om er ook economische activiteiten bij te betrekken. Handelaars worden gemakkelijker overtuigd om een lokale munt te aanvaarden als je bijvoorbeeld stropkes bij een kredietmaatschappij kan omruilen in euro's, dan een systeem waar je alleen maar bij jouw lokale handelaars iets kan aankopen.

Anderzijds is een van de meest bepalende factoren voor het succes van een alternatieve munt, de actieve rol die de overheid speelt. Van zodra de overheid bepaalde betalingen doet en aanvaardt in die munt, dan krijgt die een grotere geloofwaardigheid en zorgt die overheid ook mee voor het sluiten van de cirkels."

We hebben al de Torekes, de Pluimen, de Stropkes hier in Gent. Zouden die wijkmunten kunnen blijven bestaan naast de stadsmunt of zouden die met de tijd gewoon verdwijnen?

"Absoluut! We zitten nu met een enorm kwetsbaar financieel systeem: we hebben één munt, de euro, die kan kapseizen tijdens een financiële crisis. Ik vergelijk dat graag met een boer die maar één soort gewas op zijn veld heeft staan. Als er dan een bepaalde ziekte de groente aantast, is heel zijn oogst verloren. Dat is dus enorm kwetsbaar. Dat is hetzelfde met één munt, dat is ook een kwetsbare monocultuur. Als we echter evolueren naar een diversiteit, zit dat anders. Als diezelfde boer vier gewassen kweekt, en één gewas wordt aangetast, overleven de drie andere. Diversiteit is dus beter en sterker. Ik denk dan ook niet dat de Torekes weggeduwd worden. Elke munt heeft zijn eigen ontwerp of design, met bepaalde regels. Als je je regels zorgvuldig bepaalt, kunnen die verschillende munten elkaar versterken.

Samengevat: je behoudt gewoon het gegeven dat mensen Torekes kunnen verdienen in de wijk Rabot. Tegelijk zal je met een stadsbreed project Stropkes kunnen verdienen, waar je weer andere dingen mee kan doen."

Als er dan zo'n stadsmunt geïmplementeerd wordt, hoe zit dat dan met die buurtparticipatie? Wie zou dit moeten sturen?

"Ik denk dat we best starten met een cocreatieproject. Dat betekent dat de

overheid samen met alle geïnteresseerde organisaties een proces doorloopt: waarvoor moet die munt dienen, hoe moet ze eruitzien, misschien samen een pilootproject opzetten... En dat doe je natuurlijk stadsbreed, wat niet belet om precies in dat proces na te denken hoe buurten daar sterker van worden. Een stadsbreed proces kan ook verbindend werken: mensen van Ledeberg en Brugse Poort, Rabot en Drongen, samen zetten en kijken wat zij samen zouden kunnen doen met die lokale munt. De uitdaging is om duurzame economische initiatieven en sociale doeleinden met elkaar te verbinden. Een andere manier om dat uit te drukken is een *partnership*.

Ik geloof heel sterk in een nieuwe visie van de overheid: de partnerstaat. 'Partner zijn' betekent dat je, net zoals in een relatie, samenwerkt op evenwaardige basis. Ik denk dat de tijd voorbij is dat je politici verkiest die het een paar jaar voor het zeggen hebben. Veel burgers zijn terecht kritischer en mondiger. Ik zie dus een *partnership* waarbinnen je die dingen samen ontwerpt en samen beheert."

Als bepaalde inspanningen (zoals vrijwilligerswerk) 'beloond' worden, kan een gemeenschapsmunt bekeken worden als een opstapje richting arbeidsmarkt of denkt u dat het eerder een puur 'waarderingssysteem' moet blijven?

"Ik denk dat de Torekes op dat vlak een voorbeeldig pilootproject is. Zoals de documentaire 'Insite-Outside' over de Torekes mooi laat zien, kan een complementaire munt 'treden' onderaan de maatschappelijke ladder bij creëren. Waardoor mensen sneller die ladder kunnen betreden. Mensen voor wie de trede naar de formele arbeidsmarkt te hoog is, laat je beroepservaring opdoen door bepaalde vormen van vrijwilligerswerk die je vergoedt met een lokale munt. Je kan tegelijk ook met die stadsbrede complementaire munt andere eman-

cipatorische projecten opzetten. Dat is de essentie: we zijn getraind in het denken in termen van monoculturen en concurrentie, nu is het tijd om volop te leren denken in termen van samenwerking en complementariteit. Verschillende projecten, ook verschillende munten in een stad kunnen elkaar versterken, als we daar maar goed over nadenken bij de uitbouw. Dus ja, als mensen bijvoorbeeld vrijwilligerswerk doen en daarvoor een vergoeding in stadsmunt ontvangen, kan dat een opstap zijn naar de arbeidsmarkt, absoluut!"

Zit de complementaire munt op dit moment nog in een groeifase of kunnen we er eigenlijk bij wijze van spreken morgen mee aan de slag gaan in Gent?

"Ik zou het liefst hebben dat we het proces snel opstarten, dat de stad met geïnteresseerde burgers en organisaties rond de tafel gaat zitten om te bepalen waarvoor die munt moet dienen. Voor die volwaardig functioneert, heb je waarschijnlijk toch nog twee jaar nodig. Ik denk niet dat we morgen, na één gesprek, een kredietinstelling hebben opgericht of er één hebben overtuigd om mee te doen. Er valt veel te regelen: een kredietinstelling die garant staat voor de conversie, maar evengoed een relevant aantal handelaars overtuigen om die munt te aanvaarden.

Zo'n munt is geen doel op zich. Ze maakt deel uit van de zoektocht naar hoe je van Gent een duurzame stad kan maken. Waarbij het zowel gaat over de sociale, de ecologische als de economische dimensie. Dat uitgangspunt is cruciaal want we hebben nu een economisch systeem dat het sociale verwaarloost en het ecologische beschadigt. We moeten naar een eco-

nomisch systeem waarin iedereen mee kan, iedereen gewaardeerd wordt, met minder ongelijkheid en meer respect voor de aarde. Dat is de kern van een goede economie en dat is een intrigerende zoektocht waarvan een stadsmunt een bouwsteen is."

¹ De video vind je terug op:
<https://vimeo.com/175345213>

DE ROL VAN SAMENLEVINGSOPBOUW GENT?

De gespreksavond leerde ons dat de mogelijkheid van een lokale Gentse stadsmunt begeistert werkt. Het is een uitdagende gedachte om een 'instrument' uit te werken dat positief gedrag beloont. Dé uitdaging zit hem in het benoemen van het doel en effect dat men wil bereiken met het invoeren van een munt: de twee interviews tonen mooi aan hoe verschillend Christophe Peeters en Dirk Holemans kijken naar een stadsmunt: een meer economisch, (lokale) handel-stimulerende systeem bij Peeters, terwijl Holemans de munt ziet in een breder perspectief, waarbij duurzaamheid, ecologie, gelijkwaardigheid en samenwerken het doel en uitgangspunt zijn.

Samenlevingsopbouw Gent staat mee aan de wieg van twee kleinschalige projecten in twee Gentse wijken, en wij herkennen uiteraard het verhaal van Dirk Holemans. Ervaring

leert dat een gemeenschapsmunt zorgt voor een boost in de wijk: de complementaire munt stimuleert de samenwerking; herwaardeert inzet voor elkaar, voor de buurt, voor de stad; stimuleert lokale verankering, en doet bewoners, bestuurders en handelaars niet alleen nadenken over dat wat ons verbindt, maar er wordt ook naar gehandeld.

Intussen hebben we de experimenteerfase van de eerste complementaire munt in Vlaanderen achter de rug. De geesten zijn gerijpt, en verschillende steden en gemeenten en de provincie Limburg zijn intussen gestart met een eigen munt. Met de ervaringen die we hebben, kan Gent de eerste grootstad in Vlaanderen (en België) zijn die een stadsmunt uitbouwt. Samenlevingsopbouw Gent is bereid om hier mee zijn schouders eronder te zetten. We zijn ervan overtuigd dat de ervaringen van afgelopen jaren het uiteindelijke Gentse resultaat positief zullen kruiden en verrijken. ■